

Tietoa henkilötietojen käsittelystä *Suomea toisena kielenään puhuvien 5–7 vuotiaiden lasten matemaattinen sanavarasto*-tutkimuksessa

Suomea toisena kielenään puhuvien 5–7 vuotiaiden lasten matemaattinen sanavarasto-tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista. Sinuun tai lapseen ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et tai lapsi ei osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät tai lapsi keskeyttää tutkimukseen osallistumisen.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

Ja

Maisteriopiskelija Anne Föhr

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Tiedekunta/osasto/yksikkö: Kasvatustieteellinen tiedekunta
Opinnäytteen ohjaajat: Pirjo Aunio ja Eija Väisänen
Vastuullinen tutkija: Anne Föhr
Sähköpostiosoite: anne.fohr@helsinki.fi

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja@helsinki.fi.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimustehtävänä on selvittää, millainen on *suomea toisena kielenään puhuvien 5–7 -vuotiaiden lasten* alkuopetuksessa tarvittava matemaattinen sanavarasto. Lisäksi selvitetään lapsen iän,

sukupuolen, kotikielen ja varhaiskasvatukseen osallistumisen keston mahdollista vaikutusta matemaattisen sanaston hallintaan. Alustavissa analyysissä tarkastellaan, toimiiko SMST-kuvasanavarastotesti samansuuntaisesti kuin edeltävässä pilottitutkimuksessa ja kuinka tulokset suhteutuvat opettajan antamaan arvioon lapsen matemaattisista ja kielellisistä valmiuksista.

Tutkimus toteutetaan pääkaupunkiseudun kuntien päiväkodeissa teettämällä 5–7-vuotiaille s2-lapsille SMST-kuvasanavarastotestin tehtävät tutkijan ja opettajien toimesta. Kunnilta pyydetään tutkimuslupa ja lasten huoltajilta lupa lasten osallistumisesta tutkimukseen. Lasten sanavarastoa arvioidaan SMST-kuvasanavarastotestin avulla. Lasten opettajilta kysytään kouluarvosanoin arviota tutkimukseen osallistuvien lasten matemaattisista ja kielellisistä valmiuksista suhteessa ikätasoon. Tämän lisäksi opettajien täyttämällä kyselylomakkeella kerätään tiedot lapsen iästä, sukupuolesta, varhaiskasvatukseen osallistumisajasta ja kotikielestä. Testin luotettavuutta varten on ensin tutkittava, toimiiko testi samansuuntaisesti kuin aiemmassa pilottitutkimuksessa ja ovatko testin tulokset samassa linjassa opettajan antaman arvion kanssa. Ensimmäiseksi arvioidaan testivälineen luotettavuutta tutkimalla ovatko testin tulokset saman suuntaiset kuin aiemmassa pilottitutkimuksessa ja ovatko tulokset samassa linjassa opettajan antaman arvion kanssa. Tämän jälkeen tutkimuskysymyksiin pyritään vastaamaan hyödyntämällä tilastollisia menetelmiä, joten tutkimus on luonteeltaan kvantitatiivinen.

Henkilötietoja käsitellään osana kasvatustieteen maisterin pro gradu- tutkielmaa Helsingin yliopistolla. Opiskelija vastaa aineiston käytännön hallinnasta kuten käsiteltävien tietojen minimoinnista, täsmällisyydestä sekä säilytysaikojen määräytymisestä ja asianmukaisten järjestelmien/sovellusten käyttämisestä. Käsittelyyn liittyvät riskit arvioidaan yhteistyössä tutkimuksen ohjaajien kanssa. Yliopisto ohjaa ja tukee henkilötietojen käsittelyssä suunnittelusta lopullisen työn julkaisuun ja tarjoaa tarvittavan infrastruktuurin sekä välineet tutkimuksen toteuttamiseksi.

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Tutkimusaineistoon kerätään lapsen etunimi ja tarvittaessa sukunimen alkukirjain, SMST-kuvasanavarastotestin tulokset, opettajan arvio lapsen kielellisistä ja matemaattisista valmiuksista, lapsen kotikieli/ -kielet, sukupuoli, ikä (vuosi/kk) sekä varhaiskasvatukseen osallistumisaika (vuosi/kk). Lapsen päiväkodin tai opettajan nimeä ei tallenneta aineistoon. Aineiston keruun yhteydessä testit nimen osalta anonymisoidaan ja kootaan analysoitavaksi koodattuna (esimerkiksi "Liam J. → Lapsi 1), vähentämään tunnistettavuutta.

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Tallennettavat tiedot kerätään lapsen opettajalta ja kielen osalta lapsen huoltajalta.

7. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa ei käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja).

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- yleistä etua koskeva tehtävä:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
 - tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)
- tutkittavan suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.

9. Tietojen vastaanottajat

Tietoja ei luovuteta tai siirretä tutkijan toimesta Helsingin yliopiston ulkopuolelle.

Tutkimusaineiston keruun yhteydessä lapsen opettaja saa tietoonsa lapsen Kuvasanavarastotestin tulokset, joita käsittelee oman ammattinsa salassapitovelvollisuuden mukaisesti.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle, niitä käsitellään ainoastaan EU:n alueella.

11. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

12. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- käyttäjätunnus ja salasana
- käytön rekisteröinti/lokitus
- kulunvalvonta
- salaus/kryptaus
- kaksivaiheinen tunnistautuminen
- muu, mikä:

Manuaalista aineistoa suojataan seuraavilla tavoilla: Paperiset lomakkeet säilytetään lukitussa

kaapissa, johon vain asianmukaisilla henkilöillä on pääsy.

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

13. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Henkilötietoja sisältävä aineisto säilytetään vain tutkimukselle tarpeellisen ajan ja aineisto pyritään anonymisoimaan välittömästi aineiston keruun jälkeen.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- Tutkimusaineisto hävitetään
- Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:
 - ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin
- Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:
 - ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidylle myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Missä aineistoa säilytetään ja kuinka kauan: Tutkimusaineistoa, jossa on tunnistetiedot ovat, säilytetään vain tutkimukselle tarpeellisen ajan lukollisessa kaapissa. Anonymisoitu aineisto säilytetään tietoturvallisesti.

15. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu yhteyshenkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy omiin tietoihin
- oikaista tietojaan
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa omien tietojensa käsittelyä
- siirtää tiedot rekisterinpitäjältä toiselle
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki
Vaihde: 029 56 66700
Faksi: 029 56 66735
Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi